

Verslag Overlegvergadering Verantwoordingsorgaan met Algemeen bestuur ABP op donderdag 28 november 2024

Het publieksverslag heeft als doel om bij pensioenfondsen ABP aangesloten deelnemers, gepensioneerden en werkgevers inzicht te geven in de adviezen die het Verantwoordingsorgaan (VO) als medezeggenschapsorgaan aan het ABP Algemeen Bestuur geeft over voorgenomen beleidsbeslissingen en de besprekingen die het Verantwoordingsorgaan met het ABP Algemeen Bestuur voert. Voor de uitgebreide standpunten van de verschillende fracties in het Verantwoordingsorgaan wordt verwezen naar de eigen website van de fracties.

Opening en mededelingen

De voorzitter, de heer Sibbing, opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom.

Mededelingen

Het VO memoreert dat een overleg tussen de werkgroep NPC en een delegatie zal plaatsvinden om te spreken over de financiële opzet¹ aan de hand van vragen geformuleerd door de werkgroep. Gezocht wordt naar een nieuwe datum voor dit overleg. Buiten de vergadering wordt een nieuwe datum geprikt waarbij alle betrokkenen aanwezig kunnen zijn.

De voorzitter meldt dat mevrouw Lemsom, die waarnemend UB-lid Vermogensbeheer was, onlangs is gestopt omdat ze binnenkort in dienst treedt bij APG als Chief Fiduciary Management. De portefeuille zal tijdelijk worden waargenomen door de UB-voorzitter.

Het VO vraagt het bestuur of er niet breder gekeken moet worden naar de mogelijke risico's bij een overstap van bestuurders. Het bestuur bedankt het VO voor de suggestie en neemt deze mee.

Adviesaanvraag SCB 2025 & 2026 (Strategisch Communicatiebeleid)

ABP maakt iedere drie jaar een strategisch communicatiebeleid. Dit beleid wordt afgeleid van het strategisch plan van ABP en vormt het kader voor alle (niet wettelijke) communicatieactiviteiten. Omdat het huidige communicatiebeleid afloopt, wordt een nieuw voorstel aan het VO ter advies voorgelegd. De looptijd is twee jaar en niet de gebruikelijke drie jaar. Dit zodat het communicatiebeleid hierna weer aansluit bij de timing van de andere driejaarlijkse strategische plannen zoals het strategisch beleggingsbeleid.

Het bestuur memoreert dat de VO-commissie communicatie vooraf is meegenomen in de stappen die zijn gezet om te komen tot een nieuw Strategisch Communicatiebeleid. Diverse opmerkingen van de commissie zijn verwerkt en het bestuur geeft aan dat dit beleid een nauwe relatie kent met het Wettelijk Communicatieplan dat onderdeel is van het invaarbepaalt.

Het VO bevestigt goed meegenomen te zijn door het bestuur en geeft aan dat de opmerkingen grotendeels zijn overgenomen in het communicatiebeleid. Een voorbeeld hiervan is het feit dat de missie 'een koopkrachtig en stabiel pensioen' consequent naar voren komt in het communicatiebeleid.

Het VO memoreert dat er aparte segmentatie ontwikkeld wordt voor communicatie over het beleggingsbeleid van ABP en vraagt om toelichting hierover. Daarnaast onderstreept het VO dat het van belang is dat communicatie over beleggingsonderwerpen in begrijpelijke taal gebeurt, zoals bijvoorbeeld bij de enquête over het verantwoord beleggingsbeleid. Daarnaast roept het VO het bestuur op te waken voor een mogelijke tegenstelling tussen de termen 'duurzaam' en 'verantwoord' in het kader van het beleggingsbeleid. Een duurzame keuze kan juist financieel verantwoord zijn.

Het VO vraagt het bestuur het strategisch communicatiebeleid te delen op de website. Het bestuur geeft aan dat het delen een goede suggestie is.

¹ Op basis van de contractkeuze van sociale partners dient het bestuur invulling te geven aan het financiële beleid dat aansluit bij de risicohouding van de deelnemers. De verzameling van alle beleidsinstrumenten ten aanzien van het financiële beleid wordt aangeduid als de financiële opzet. De financiële opzet omvat het beleggingsbeleid, de invulling van de uitkeringsfase, de vormgeving van de solidariteitsreserve en het beleid ten aanzien van demografische risico's.

Op de vraag over de communicatie over het beleggingsbeleid stelt het bestuur dat apart verantwoording wordt afgelegd over het beleggingsbeleid. Om deze reden is het een apart speerpunt in het communicatiebeleid. Het bestuur bevestigt dat er geen tegenstelling is tussen een goed financieel rendement en een verantwoord beleggingsrendement. Duurzaamheid betreft het geheel en het fonds belegt in het vierkant (rendement, risico, duurzaamheid en kosten). Ten aanzien van begrijpelijke taal en de deelnemer-enquête stelt het bestuur dat het soms nodig is vakterminologie te gebruiken. Getracht wordt om jargon zoveel mogelijk te vermijden maar het is in de praktijk lastig om hier bij communicatie over het beleggingsbeleid volledig van weg te blijven. Het VO is meegenomen in de opzet van het onderzoek en de suggesties van het VO zijn hierin meegenomen. Het VO wordt daarnaast uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek.

Op de vraag van het VO over hoe met dit communicatiebeleid concreet het vertrouwen van deelnemers gewonnen wordt, geeft het bestuur aan dat het wettelijk communicatieplan een belangrijk onderdeel is van de vertaalslag. Per doelgroep worden hierin kernboodschappen uitgewerkt die als doel hebben om inzicht en vertrouwen te bieden.

Het VO meldt unaniem positief te adviseren over het Strategisch Communicatiebeleid. De voorzitter bedankt het VO voor het advies en het constructieve werk dat is verricht.

Adviesaanvraag wijziging reglement VO

Artikel 150m lid 5 in de Pensioenwet spreekt, naast een advies van het verantwoordingsorgaan, over de mogelijkheid dat een geleding hierbinnen afwijkend adviseert. Om tijdens advisering over het voorgenomen besluit tot invaren geen onduidelijkheid te kunnen krijgen over de uitkomst van stemmingen (van specifiek de drie geledingen in het verantwoordingsorgaan), is een wijziging van het VO-reglement voorgesteld.

Het VO memoreert dat tussen delegaties van het VO en bestuur een eerste aanzet is gegeven tot aanpassing van het reglement. Op een aantal technische punten zijn er nog vragen bij het VO, waarover zij graag het gesprek aangaat met het bestuur.

Zo wordt in het reglement nu voorgesteld dat wanneer stemmingen over een advies in het VO staken, het VO een 'neutraal' advies uitbrengt. De vraag van het VO is of het begrip 'neutraal advies' de lading dekt. Het VO stelt voor om 'neutraal advies' aan te passen in 'verdeeld advies'.

Het bestuur deelt de overweging dat de term 'neutraal advies' naar de letter wellicht niet helemaal juist is. Het VO stemt namelijk op basis van meerderheid van stemmen. Bij een 'neutraal' advies is er geen meerderheid voor een positief dan wel een negatief advies. In feite is er dus geen sprake van een advies omdat er geen meerderheid is maar het bestuur zou met deze formulering uit de voeten kunnen. Het voorstel om te spreken over een 'verdeeld advies' ligt volgens het bestuur ingewikkelder omdat het onduidelijk blijft wat de betekenis is van de deeladviezen die erin zitten.

Door het VO wordt voorgesteld om de inhoudelijke argumenten nogmaals te wegen en tot een nieuw voorstel te komen waar zowel het VO als bestuur mee uit de voeten kunnen. De voorzitter constateert dat het bestuur het procesvoorstel overneemt.

Adviesaanvraag SLA's 2025 en wijziging uitbestedingsovereenkomsten

De SLA's zijn overeenkomsten tussen ABP en uitvoeringsorganisatie APG over de uitbesteding en de te leveren diensten. Onderdeel van de jaarlijkse beleidscyclus is dat de SLA's ter advies aan het VO worden voorgelegd, waarna het bestuur ze vaststelt. Het VO en bestuur hebben nadere afspraken gemaakt over het adviesproces rond de SLA's en het VO wordt om advies gevraagd op het niveau van de strategische uitgangspunten.

Voorafgaand aan de adviesaanvraag is er een technische sessie georganiseerd waarin het VO vragen kon stellen over de strategische wijzigingen in de SLA's en de onderliggende overeenkomsten. Het VO stelt dat er behoefte is aan een bestuurlijke beschouwing op de relatie met APG. Dit omdat de SLA's de uitkomsten zijn van onderhandelingen tussen ABP en APG. De voornaamste vraag is of de relatie in balans is en welke zaken nog verder ontwikkeld dienen te worden.

Hierop geeft het bestuur aan verheugd te zijn dat de SLA's tijdig zijn afgerond. Het bestuur heeft besloten dat de SLA's beter moeten aansluiten bij de eigen beleidsdoelen van ABP en het bestuur stelt blij te zijn de regie te hebben en meer sturing aan te kunnen brengen in de doelen die het fonds volgend jaar wil bereiken. Het bestuur meldt dat inhoudelijk niet veel is gewijzigd in deze SLA ten opzichte van het voorgaande jaar, de grootste ontwikkelingslag is vorig jaar reeds gemaakt. Dit jaar is met name een stap gezet in de regie en het monitoren en deze SLA bevat veel

instrumenten daarvoor.

De afspraken die zijn vastgelegd worden in de performancedialogen gebruikt om de stand van zaken op de verschillende onderdelen – zoals beleggingen, pensioenen, IT en data – te toetsen en om eventueel bij te sturen. Dit wordt door het bestuur gezien als een goede en constructieve werkwijze.

Mede vanuit de technische sessie deelt het VO nog een aantal vragen en gesprekspunten over de SLA's zelf. Zo wordt in het onderdeel beleggingen de doelstelling van een 'koopkrachtig en stabiel pensioen' gemist. Desgevraagd meldt het bestuur de missie te zullen aanpassen in het onderdeel beleggingen.

Daarnaast geeft het VO aan dat de tenaamstelling in de ondertekening van de diverse documenten op sommige punten achterhaald is. Het bestuur geeft hierop aan dat deze tenaamstelling aangepast zal worden naar de actuele situatie bij ondertekening.

Het VO benoemt dat de transitiedienstverleningsovereenkomst – het onderdeel in de SLA's dat specifiek toeziet op de activiteiten rondom de transitie naar het nieuwe pensioencontract – geen einddatum kent. Dit roept de vraag op wie van de partijen het besluit tot beëindiging neemt en wie dit proces initieert. Het bestuur reflecteert dat deze transitiedienstverleningsovereenkomst eindigt als er in het kader van de transitie geen werkzaamheden meer te doen zijn tussen ABP en APG en er dus geen afspraken meer gemaakt hoeven te worden. Omdat er altijd staartwerkzaamheden zijn, loopt deze overeenkomst door tot een jaar na invaren. Formeel kan ABP deze overeenkomst beëindigen maar de relatie is zo dat normaliter in overleg met APG zal worden besloten wanneer dit aan de orde is. Desgevraagd meldt het bestuur nog te onderzoeken of een nadere verduidelijking wenselijk is.

Het VO geeft aan dat het lastig is de SLA's te beoordelen door de hoge mate van detail. De vraag aan het bestuur is of externe deskundigen meekijken of het proces goed verloopt. Het bestuur bevestigt dit en meldt dat de toetsing van de processen was ondergebracht bij een onafhankelijk onderdeel binnen APG dat namens ABP toezag op de vermogensbeheerketen. Onderdeel van de aanpassing in de keten is dat de review in het vervolg door externen wordt uitgevoerd, dit is aldus het bestuur een stap naar nog verdere objectivering van het proces.

In een onderdeel van de SLA's wordt gemeld dat de dienst herstelplan na de transitie wordt opgeheven. De vraag van het VO is of daarmee alle herstelacties zijn afgesloten en wat er gebeurt met eventuele openstaande acties. Het bestuur licht toe dat het herstelplan het plan is dat het fonds ten tijde van het FTK jaarlijks moet opstellen om te laten zien hoe het fonds van de actuele dekkingsgraad naar de dekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen (VEV) toe zou groeien. Omdat het fonds nu gebruik maakt van het transitie-FTK, dient er een overbruggingsplan² te worden opgesteld. Dit plan is de vervanging van het herstelplan. Het herstelplan staat los van de herstelacties rondom data. Die komen terug in de transitiedienstverleningsovereenkomst.

Het VO memoreert dat er in de technische sessie een vraag werd gesteld over het ethisch verantwoord gebruik van AI. In de schriftelijke reactie van het bestuur is gemeld dat het beleid met het VO zou worden gedeeld wanneer dit is vastgesteld. Het bestuur meldt desgevraagd dat er beleidsuitgangspunten zijn vastgesteld, op basis van de EU AI act, waar ook ethische normen inzitten. Wanneer het beleid wordt vastgesteld, krijgt het VO hier inzage in. Als het VO behoefte heeft aan meer informatie, is het mogelijk over dit onderwerp een kennissessie te organiseren.

Afsluitend stelt het VO nog geïnteresseerd te zijn in de oplopende kosten van de dienstverlening. Het VO vermoedt dat het met de transitie te maken heeft. Dit onderwerp kan op een later moment aan de orde komen. Het bestuur stelt deze vraag met instemming van het VO schriftelijk te beantwoorden en eventueel later in een mondeling overleg te bespreken.

Het VO meldt een positief advies te geven op de SLA's 2025. De voorzitter bedankt het VO voor het advies en het verrichte werk.

Adviesaanvraag Premie- en Indexatiebesluit 2025

Jaarlijks neemt het bestuur in november een (voorgenomen) besluit over de hoogte van de premie en indexatie per 1 januari van het volgende jaar. Voor het besluit hanteert ABP het premie- en indexatiebeleid tot invaren, dat in november 2023 is vastgesteld en in april 2024 is heroverwogen. Bij beide besluiten is het VO gevraagd om advies uit

² Vanaf 2024 dient ABP elk jaar tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel een overbruggingsplan in bij De Nederlandsche Bank (DNB). Daarin staat hoe ABP ervoor zorgt dat er voldoende vermogen is bij de overstap op het nieuwe pensioenstelsel in 2027. In het overbruggingsplan berekent en beschrijft ABP de financiële situatie van het pensioenfonds gedurende de periode tot 2027 wanneer ABP overgaat naar het nieuwe stelsel.

te brengen.

De voorzitter meldt dat het bestuur een voorgenomen besluit heeft genomen over de hoogte van de premie en indexatie per 1 januari 2025. De Premie- en Indexatienota 2025 is toegestuurd en het VO wordt gevraagd advies uit te brengen.

Het VO bedankt het bestuur voor de wijze waarop het VO in het voortraject is meegenomen. Het VO heeft geconstateerd dat het staande beleid is toegepast. De indexatie is niet volledig, maar gedeeltelijk en bedraagt 1,84%. Het VO wijst op het belang van transparante communicatie over de oorzaak hiervan.

Het VO meldt dat de communicatiecommissie vooraf geconsulteerd en betrokken is bij de kernboodschappen in de communicatie die worden gehanteerd. De vragen vanuit de commissie zijn naar tevredenheid beantwoord. Het VO voegt daaraan toe dat er ook aandacht zou moeten zijn voor de risico's van de verhoging

Het bestuur beseft dat de gedeeltelijke verhoging voor deelnemers een teleurstelling kan zijn. De communicatie is op basis daarvan wat genuanceerd.

Het VO meldt in meerderheid positief te adviseren over het premie- en indexatiebesluit. Een deel van het VO heeft kanttekeningen bij het besluit. Er zijn geen onthoudingen.

Een deel van het VO adviseert negatief omdat de indexatieachterstand van gepensioneerden zal door dit besluit oplopen en volgens dit deel van het VO is het gepast en verstandig om volledige indexatie toe te kennen. Een ander resulteert in een positief advies van het VO over het premie- en indexatiebesluit.

Notulen overlegvergadering Bestuur met VO d.d. 3 oktober 2024

Het verslag wordt, met inachtneming van een kleine wijziging, vastgesteld.

Rondvraag en sluiting

Mevrouw Kos, **LvOP**, vraagt naar transparantie over de beleggingen van ABP in het Midden-Oosten.

Het bestuur licht toe dat ABP de situatie ten zeerste betreurt en dat het fonds altijd belegt in het vierkant – rendement, kosten, risico's en hoe het scoort op duurzaam en verantwoord ondernemen. ABP is bezig haar nieuwe duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid te implementeren. ABP voert onderzoek uit en monitort in hoeverre bedrijven voldoen aan ons beleid en criteria. Daarmee kan de samenstelling van de beleggingsportefeuille veranderen door de tijd. Daarnaast gaat het bestuur in gesprek met organisaties en belangengroeperingen indien dat aan de orde is

De heer Rausch, **FNV/ACOP**, vraagt naar aanleiding van de mededeling over UB-lid Vermogensbeheer of het fonds beleid heeft voor het geval sprake is van een overstap waar in potentie belangenverstremming aan de orde zou kunnen zijn. Het bestuur geeft aan dat het beleid vastligt in de ABP-gedragscode. De compliance officer heeft, indien dit aan de orde is, ook betrokkenheid.

De heer Smit, **CCOOP/CNV-AC-CMHF**, wijst op een onlangs verschenen rapport over de mogelijke juridische risico's van invaren. De vraag is of dit rapport aanleiding is tot wijziging van de visie van het bestuur op de aansprakelijkheid. Het bestuur meldt dat het rapport geen reden is geweest om deze inschatting hierover te wijzigen. Het eerder gegeven antwoord aan het VO over dit rapport blijft staan.

De heer Driessen, **CCOOP/CNV-AC-CMHF**, verwijst naar berichten over waardedalingen van duurzame beleggingen zoals een groot beleggingsfonds in hernieuwbare energie. De voorspelling is dat die daling komende jaren zal toenemen. De vraag aan het bestuur is of duurzame beleggingen onder druk staan.

Het bestuur meldt niet het beeld te hebben dat duurzame beleggingen onder druk staan. De beleggingen worden geselecteerd op basis van de balans in het vierkant – rendement, risico, kosten en duurzaamheid. Als het rendement op niet-duurzame beleggingen daalt of stijgt, geldt dat ook voor het rendement op beleggingen met een duurzamer stempel. Het bestuur heeft geen concrete aanwijzingen dat het rendement op duurzame beleggingen momenteel meer schommelt.

De heer Mennen, **CCOOP/CNV-AC-CMHF**, wijst op de vele afkortingen in de documenten die het VO ontvangt, wat

het lezen bemoeilijkt. Het verzoek is een lijst met afkortingen samen te stellen. Daar zouden zowel het bestuur als VO profijt bij hebben. Het bestuur neemt de suggestie mee en stelt voor om in ieder geval consequent in de stukken elke eerste keer dat een afkorting voorbijkomt, het begrip voluit te schrijven.

De voorzitter memoreert dat de vorige keer is gemeld dat het bestuur in het vervolg een verklaring opstelt over zijn besluit naar aanleiding van een positief advies van het VO. Het bestuur stelt voor dat schriftelijk te doen, en het VO die verklaring kort na de betreffende overlegvergadering toe te sturen. Spreker constateert dat het VO daarmee instemt.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering,